

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ РУСЕ ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Демографска ситуация в област Русе през 2023 година:

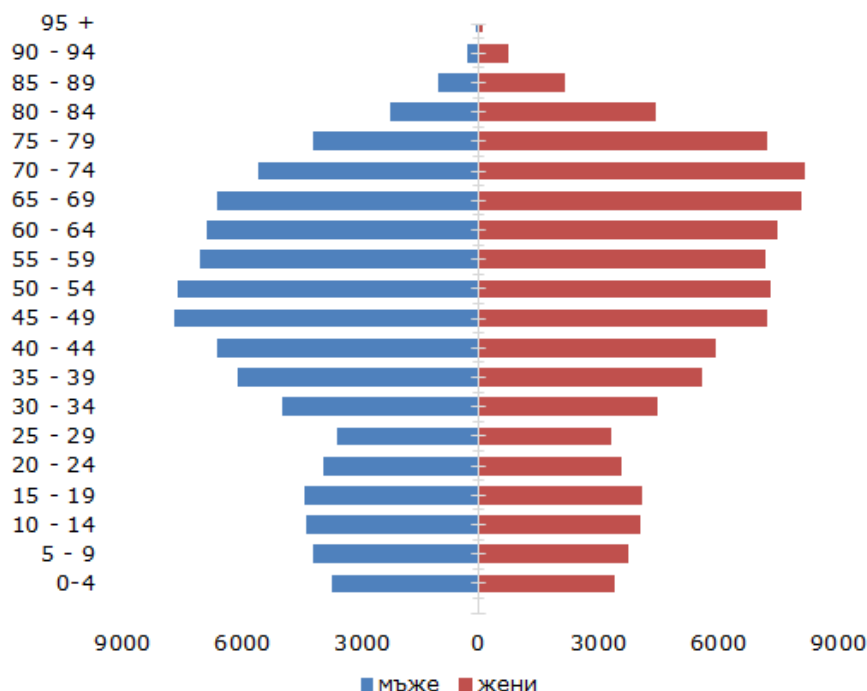
- Продължава процесът на намаляване и застаряване на населението;
- Увеличава се броят на живородените деца;
- Намалява броят на умрелите лица;
- Намалява броят на сключените граждански бракове и броят на разводите.

Брой и структури на населението

Към 31 декември 2023 г. населението на област Русе е 187 830 души, което представлява 2.9% от населението на България. В сравнение с 2022 г. населението на областта намалява с 1 793 души, или с 0.9%.

Мъжете са 89 757 (47.8%), а жените - 98 073 (52.2%), или на 1 000 мъже се падат 1 093 жени. Броят на мъжете преобладава във възрастите до 55 години. С нарастването на възрастта се увеличават броят и относителният дял на жените от общото население на областта.

Фиг. 1. Възрастова структура на населението в област Русе към 31.12.2023 година

Население и демографски процеси в област Русе през 2023 година

В края на 2023 г. в област Русе лицата на 65 и повече навършени години са 50 574, или 26.9% от населението.

Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 31.5%, а на мъжете – 22,0%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея - на по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Към 31.12.2023 г. **децата до 15 години в област Русе са 23 253, или 12.4% от общия брой на населението.**

Към 31.12.2023 г. **общият коефициент на възрастова зависимост¹ в област Русе е 64.8%**, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст. Това съотношение е по-благоприятно в градовете - 60.7%, отколкото в селата - 80.9%.

Застаряването на населението през годините води до повишаване на неговата **средна възраст**. В област Русе през 2023 г. средната възраст на населението не се променя спрямо 2022 г. и остава 47.4 години.

Променя се броят и относителният дял на населението **под, във и над трудоспособна възраст**. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени² при определянето на възрастовите граници за пенсиониране.

За 2023 г. тези граници за населението в трудоспособна възраст са до навършването на 62 години за жените и 64 години и 6 месеца за мъжете.

В област Русе **населението в трудоспособна възраст към 31.12.2023 г. е 107 125 души, или 57.0%** от населението на областта, като мъжете са 56 355, а жените - 50 770. В градовете на областта живее 80.1% от населението в трудоспособна възраст, като в градовете на община Русе (гр. Русе и гр. Мартен) живее 69.0% от населението в трудоспособна възраст.

Към края на 2023 г. над трудоспособна възраст са 55 683 души, или 29.7%, а под трудоспособна възраст - 25 022 души, или 13.3% от населението на област Русе. В градовете на областта живеят 72.4% от населението в над трудоспособна възраст и 81.0% от населението в под трудоспособна възраст.

¹ Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

² Възрастовите граници за разпределение на населението по категориите под, във и над трудоспособна възраст са определени съгласно Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж, приета с Постановление № 30 на МС (ДВ, бр. 21/17.03.2000 година).

Население и демографски процеси в област Русе през 2023 година

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15 - 19 години) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 - 64 години). Към 31.12.2023 г. това съотношение в област Русе е 59.

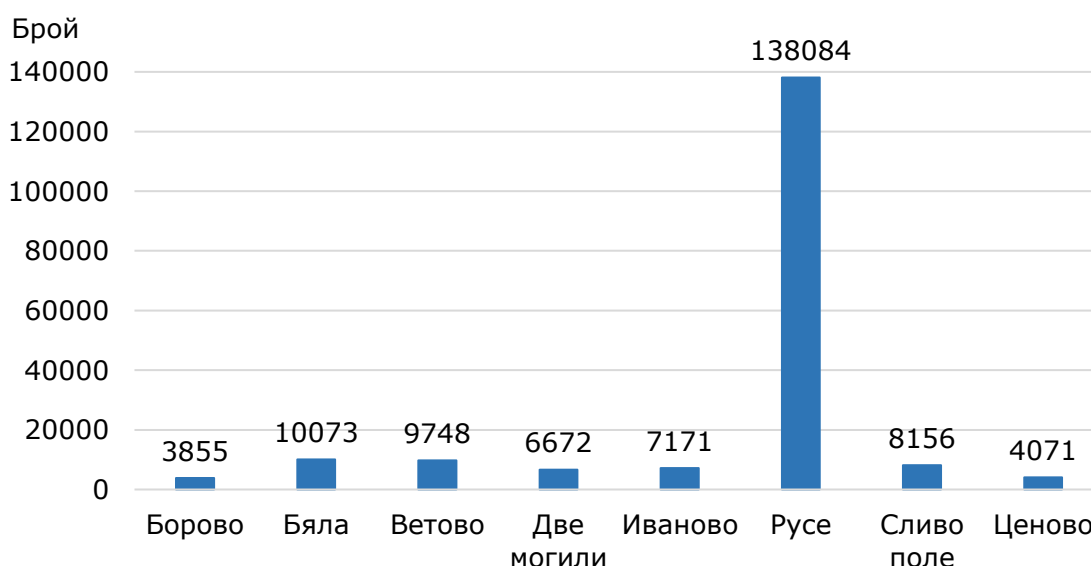
Териториално разпределение на населението

Към 31.12.2023 г. в градовете на област Русе живеят 146 332 души, или 77.9%, а в селата - 41 498 души, или 22.1% от населението на областта.

В края на 2023 г. областта е разделена на 8 общини с 83 населени места, от които 9 са градове и 74 села. В областта няма населени места без население.

Най-голям е броят на населението в община Русе - 138 084 души, или 73.5% от населението на областта. Най-малка по брой на населението е община Борово - 3 855 души, или 2.1% от населението на областта.

Фиг. 2. Население в област Русе по общини към 31.12.2023 година

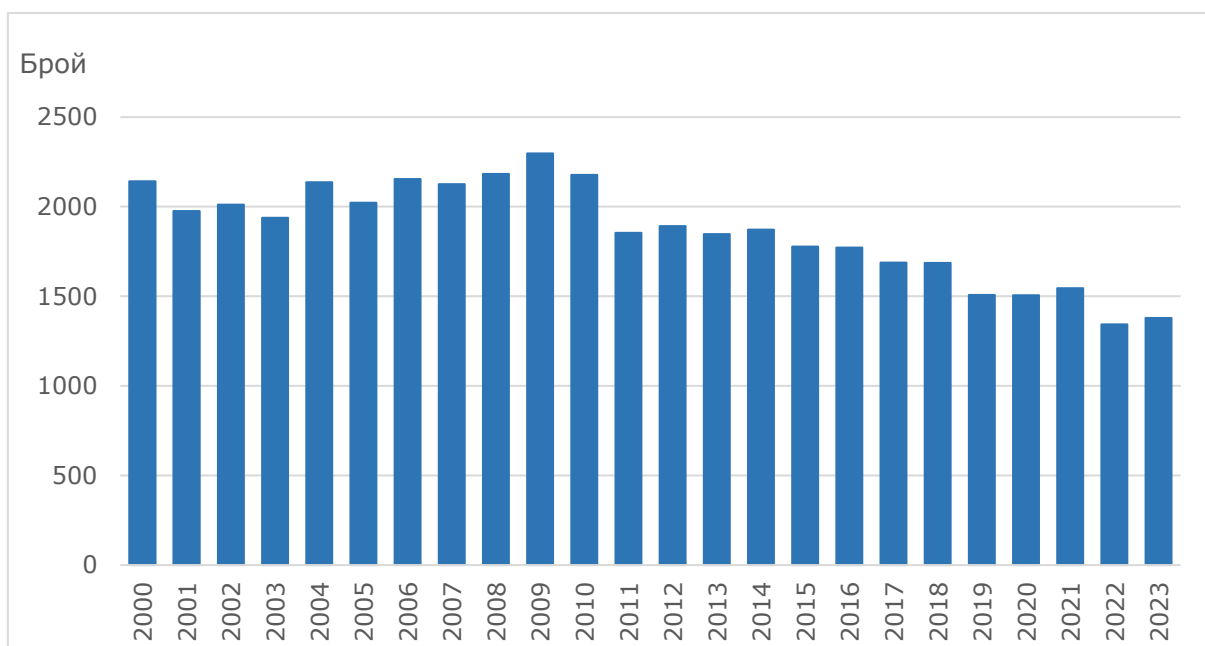
Основните фактори, които влияят върху измененията в броя и структурите на населението, са демографските процеси - раждаемост, смъртност и миграция.

Население и демографски процеси в област Русе през 2023 година

Раждаемост

През 2023 г. в област Русе са регистрирани 1 387 родени деца, като от тях **1 379 (99.4%) са живородени**. В сравнение с предходната година броят на живородените се увеличава с 36 деца, или с 2.7%.

Фиг. 3. Живородени деца в област Русе през периода 2000 - 2023 г.

Коефициентът на обща раждаемост³ в област Русе през 2023 г. е 7.3‰.

Броят на живородените момчета (741) в областта е със 103 по-голям от този на живородените момичета (638), или на 1 000 живородени момчета се падат 861 момичета.

В градовете и селата живородени са съответно 1 073 и 306, а коефициентът на раждаемост е 7.3‰ и в градовете и в селата.

От общините на област Русе с най-висока раждаемост е община Сливо поле (9.5‰), следвана от общините Бяла (8.6‰) и Ветово (8.2‰). Най-ниска е раждаемостта в община Ценово (5.6‰).

Броят на жените във фертилна възраст (15-49 навършени години) в областта, или размерът на родилните контингенти и тяхната плодовитост, оказва съществено

³ Брой живородени деца на 1 000 от средногодишния брой на населението през годината.

Население и демографски процеси в област Русе през 2023 година

влияние върху равнището на раждаемостта и определя характера на възпроизводството на населението.

Към 31.12.2023 г. в област Русе броят на жените във фертилна възраст е 34 130, като спрямо предходната година намалява със 720, а спрямо 2012 г. - с 15 хиляди. Броят на децата, родени от майки под 20 години намаля от 91 през 2022 г. на 84 през 2023 година. Родените деца от жени на възраст 40 и повече навършени години са 51.

Тоталният коефициент на плодовитост⁴ е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. **През 2023 г. средният брой живородени деца от една жена в област Русе е 1.71**, като нараства с 0.11 процентни пункта спрямо 2022 година.

През 2023 г. в област Русе средната възраст на жените при раждане дете е 29.4 години, а при раждане на първо дете е 27.8 години. В сравнение с 2022 г. възрастта на жените при раждане на първо дете се е увеличила с 0.2 години. В градовете средната възраст при раждане на първо дете е 28.5 години, а в селата 25.6 години.

През 2023 г. в област Русе броят на живородените извънбрачни деца е 808, или 58.6% от всички живородени. Относителният дял на живородените извънбрачни деца в селата (65.0%) е по-висок отколкото в градовете (56.8%).

Смъртност

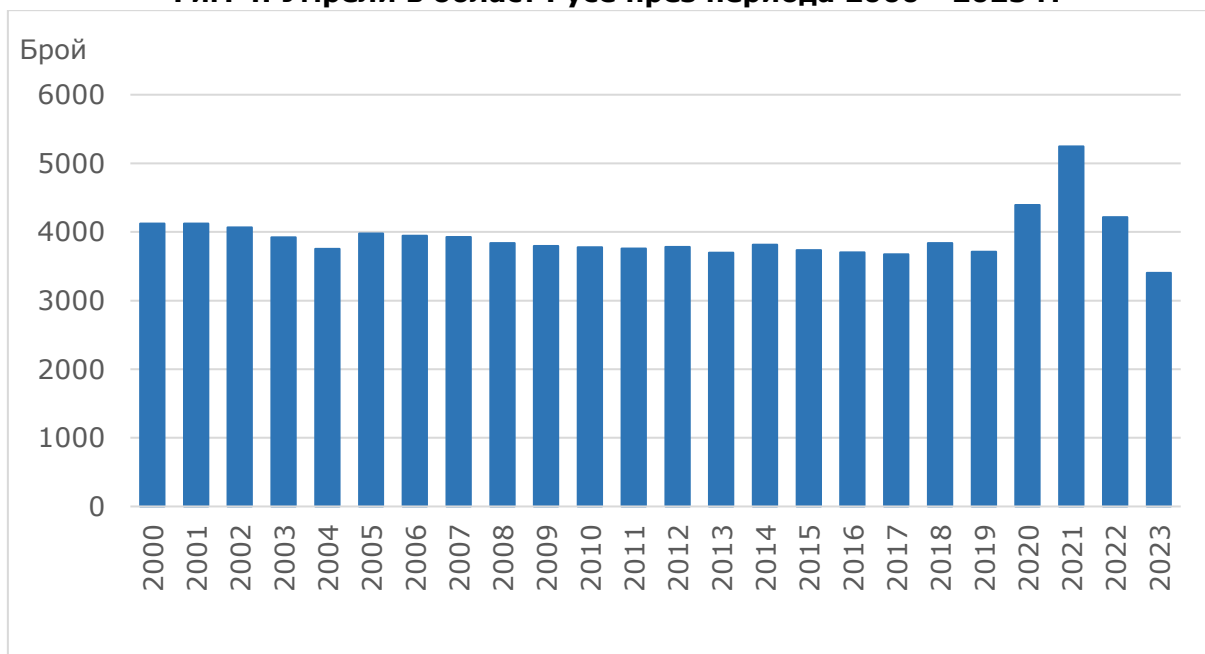
Броят на умрелите лица в област Русе през 2023 г. е 3 406, а коефициентът на обща смъртност⁵ - 18.0‰. Спрямо предходната година броят на умрелите намалява с 808, или с 19.2%. Нивото на общата смъртност продължава да е високо.

⁴ Среден брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзрастовата плодовитост през отчетната година. „Тоталният коефициент на плодовитост, изчислен въз основа на фертилният контингент жени, който обхваща жените на възраст 15 - 49 навършени години е преизчислен към 9.05.2024 година.“

⁵ Брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

Население и демографски процеси в област Русе през 2023 година

Фиг. 4. Умрели в област Русе през периода 2000 - 2023 г.

Смъртността сред мъжете (19.4‰) е по-висока в сравнение със смъртността сред жените (16.8‰). През 2023 г. на 1 000 жени умират 1 059 мъже. Умрелите лица в градовете на област Русе са 2 302, или 67.6% от всички умрели лица. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (26.4‰), отколкото в градовете (15.7‰).

С най-висока смъртност в област Русе са общините Ценово (32.6‰), Иваново (31.7‰) и Борово (29.6‰). Най-ниска е смъртността в община Русе - 15.6‰.

Показателят за преждевременна смъртност⁶ в област Русе през 2023 г. (18.1%) намалява спрямо предходната 2022 година (18.4%). В стойностите на показателя за преждевременна смъртност в областта има разлики при мъжете и жените. Умрелите жени на възраст под 65 години са 10.4% от всички умрели жени, а стойността на този показател при мъжете е 25.3%.

През 2023 г. в област Русе са починали 5 деца на възраст до една година, а коефициентът на детска смъртност⁷ е 3.6‰.

⁶ Относителен дял на умрелите лица под 65-годишна възраст от общия брой на умиралията.

⁷ Брой умрели деца на възраст под 1 година на 1 000 живородени.

Население и демографски процеси в област Русе през 2023 година

Бракове и бракоразводи

През 2023 г. в област Русе са регистрирани 596 юридически брака - със 125 по-малко спрямо предходната година. Близко три четвърти от всички регистрирани бракове в областта (448) са сред населението в градовете.

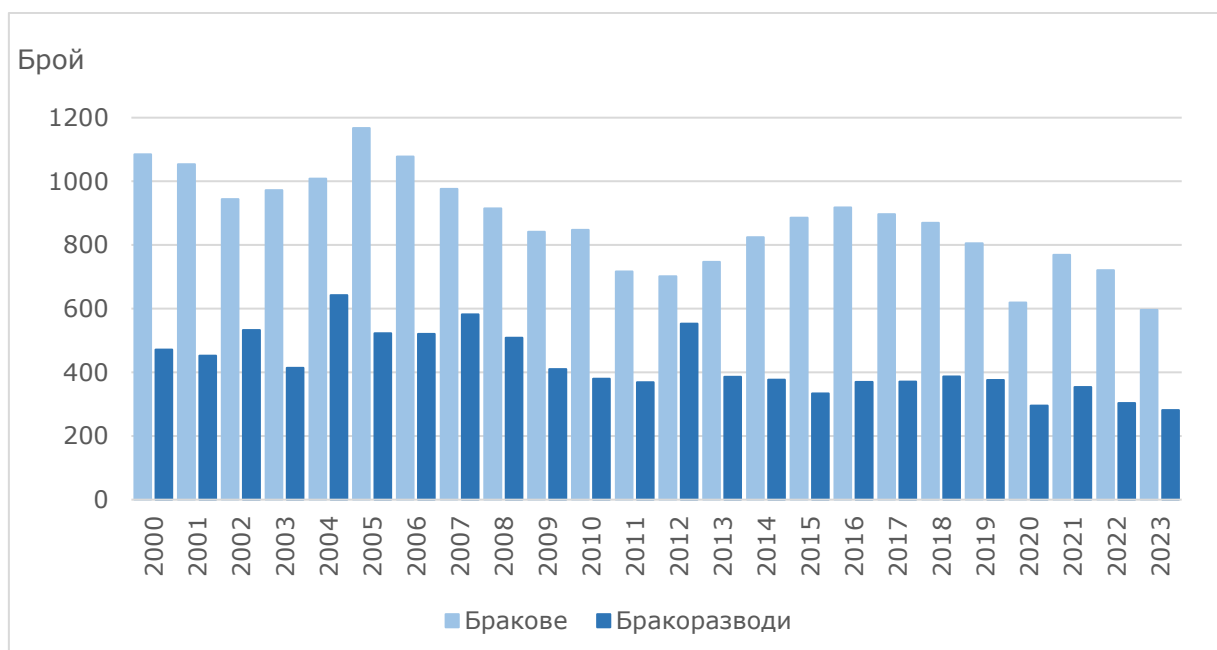
През 2023 г. средната възраст при сключване на първи брак в област Русе за мъжете е 33.4, а за жените 30.3 години. Спрямо предходната година средната възраст намалява с 0.3 години за мъжете и 0.6 години за жените.

За 77.7% от жените и за 77.0% от мъжете в област Русе, сключеният граждански брак през 2023 г. е бил първи.

Броят на разводите през 2023 г. в област Русе е 281, или с 22 по-малко от регистрираните през 2022 година. От всички прекратени бракове 80.4% се отнасят за населението в градовете.

Разводът не е бил първи за 16.7% от жените и за 15.7% от мъжете, разтрогнали своите бракове през 2023 година в област Русе.

Фиг. 5. Сключени бракове и бракоразводи в област Русе през периода 2000 - 2023 г.

Население и демографски процеси в област Русе през 2023 година

Естествен и механичен прираст на населението

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. След 1990 г. демографското развитие на областта се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението. **През 2023 г. в резултат на отрицателният естествен прираст населението на област Русе е намаляло с 2 027 души.**

Намалението на населението в област Русе, измерено чрез **коефициента на естествен прираст, е минус 10.7‰**. Коефициентът на естествения прираст в градовете на областта е минус 8.4‰, а в селата - минус 19.1‰.

През 2023 г. всички общини в област Русе имат отрицателен естествен прираст. С най-малки по стойност коефициенти на отрицателен естествен прираст са общините Русе (-8.4‰) и Ветово (-11.0‰). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст са общините Ценово (-27.0‰), Иваново (-25.5‰) и Борово (-21.9‰). В останалите общини отрицателният естествен прираст е: община Бяла - минус 14.1‰, община Две могили - минус 15.8‰ и община Сливо поле - минус 15.1‰.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението в област Русе оказва и механичният прираст, който през 2023 г. е положителен - плюс 234 души. Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от областта. Коефициентът на механичен прираст за областта е 1.2‰.

Заселилите се лица в област Русе са 3 454, от тях 857 от чужбина. Изселилите се от област Русе са 3 220, от тях 390 са сменили адреса си с адрес в чужбина. През 2023 г. 1 473 лица са променили адреса си в границите на областта.

През 2023 г. най-голям механичен прираст има в общините Ветово (10.0‰), Борово (9.3‰) и Иваново (8.0‰). Намаление на населението в резултат на отрицателен механичен прираст има в общините Сливо поле (-2.1‰) и Бяла (-0.5‰). Останалите общини в областта са с положителен механичен прираст: Две могили - 1.2‰, Русе - 0.2‰, Ценово - 7.8‰.

Методологични бележки

Броят и структурите на населението към края на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механичното движение на населението през текущата година. В годините на преброяванията се правят преизчисления на населението в края на съответната година.

При изчисляване на демографските показатели се използва съвкупността на средногодишното население. Средногодишният брой на населението е средна аритметична величина от изчисленото население към края на предходната и края на отчетната година.

Източник на данните за броя и структурите на населението е Статистическият регистър на населението, поддържан от Националния статистически институт. Източник на данните за естественото и механичното движение на населението (раждания, умирация, бракове, разводи, вътрешна миграция) е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението. Те се регистрират чрез документите образци ЕСГРАОН - ТДС: съобщение за раждане, съобщение за сключен граждански брак, съобщение за прекратен граждански брак, съобщение за смърт и адресна карта за промяна на настоящ адрес.

Източник на данните за външната миграция са Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, образец ЕСГРАОН - ТДС: адресна карта за промяна на настоящ адрес; Националната агенция за приходите; Националният осигурителен институт; Министерството на вътрешните работи; Оценки на емиграционните потоци.

Данните за броя на населението и за настъпилите демографски събития в териториален разрез са представени според административно-териториалното устройство на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области) и статистически райони по настоящ адрес. Това е адресът, който отговаря на документално заявеното местоживее на лицето.

Възрастта на населението в края на годината е изчислена към 31.12. в навършени години. Възрастта на лицата при настъпване на демографски събитие се изчислява в навършени години въз основа на датата на раждане и датата на съответното събитие, т.е. възрастта, която лицата са достигнали при настъпване на събитието.